

ENTREVISTA

Jaume Cabré

NOVEL·LISTA

L.D. El projecte d'escriure 'Les veus del Pamano' neix quan descobreix una escola abandonada passejant pel Pallars. Què el va atreure d'aquesta visió?

J.C. No ho sé, però aquest paisatge em van encantar. D'entrada no vaig pensar per a res en una possible novel·la, això va ser anys més tard, quan em vaig voler imaginar què és el que hi podia haver passat, en aquest edifici. La visió de l'escola em va portar de seguida cap a les persones que l'habitaven. Un escriptor constantment rep estímuls: a *Senyoria* va ser una fotografia, d'altres vegades, ha estat un gest, un paisatge... D'estímuls n'hi ha molts, però només els fas cas quan estàs en un moment propici per escriure una nova història.

L.D. Situar la novel·la al Pallars era un repte?

J.C. Sí, perquè no és el meu lloc natural i, per tant, havia de fer un esforç per fer-lo meu. Quan molta gent continua dient que s'ha de fer la gran novel·la de Barcelona, vaig jo i em poso a escriure una novel·la d'alta muntanya! Però no ho vaig decidir jo mateix, sinó que van ser una colla d'estímuls personals els que m'hi van portar i aquests estímuls són inexplicables i per això mateix, indiscutibles. Una de les preguntes que un s'ha de fer abans de començar una història és: "Estic disposat a passar-me uns quants anys convivint amb aquests personatges i amb aquest món que imagino?". Si la resposta no és un sí rotund, més val no posar-s'hi.

L.D. En poc temps, diversos autors catalans han coincidit a treure novel·les ambientades en la postguerra: vostè mateix, Carme Riera, Emili Teixidor, Javier Cercas... 'Ara toca' parlar d'aquest tema?

J.C. No ho sé si toca o no toca. Cada escriptor escriu la història que se li imposa. Quan estava escrivint *Les veus del Pamano* no sabia, per exemple, que Carme Riera també trauria un llibre sobre la mateixa època. Suposo que hi ha una mena de sensibilitat col·lectiva per aquest tema. Pots ser que, en canviar de segle, els escriptors ens plantejem que no s'hauria de tancar una etapa ni de passar pàgina d'una manera incompleta i per això en volem parlar. Encara que, de fet, les motivacions que et porten a escriure una història són bastant inconscients i per tant difícils d'explicar. A mi no m'importa que altres

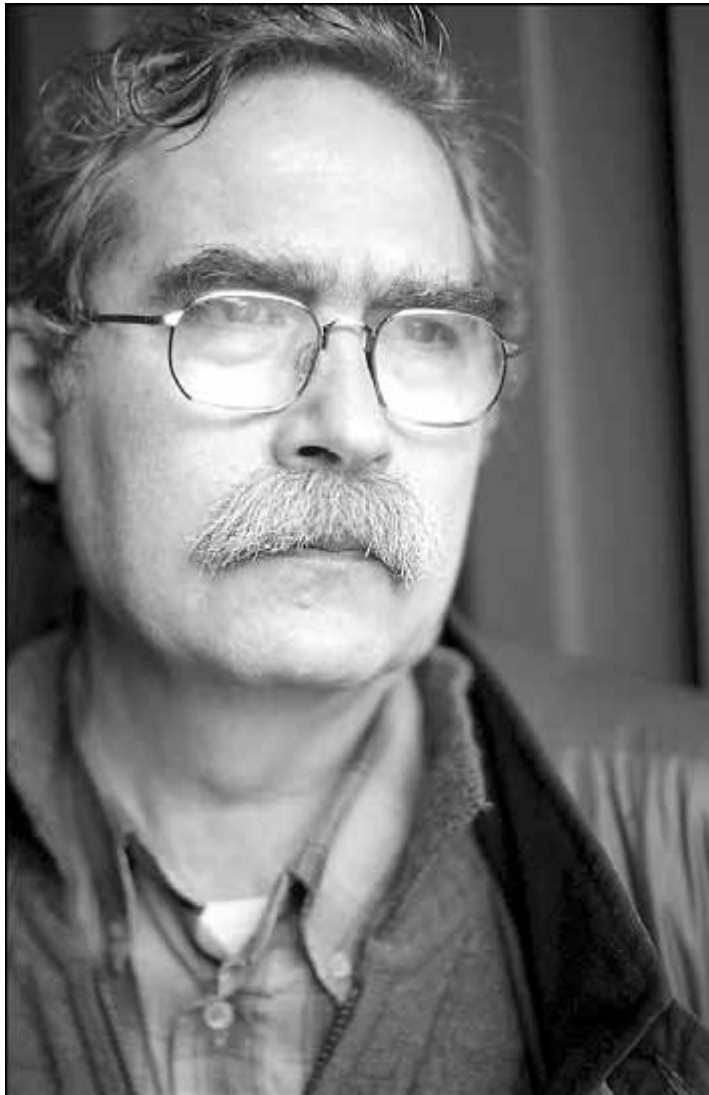
autors treguin novel·les sobre la mateixa època; al contrari, com més bons títols surtin al mercat, millor, perquè això és bo per a la literatura. No tinc cap mena de sentit de la competència. A més, mai un llibre és igual a un altre, encara que parlin del mateix.

L.D. Ha trigat set anys a escriure 'Les veus del Pamano'. Déu n'hi do!

J.C. Home, és una novel·la complexa d'escriure, perquè s'hi barregen moltes històries i les has d'explicar d'una manera entenedora perquè el lector no es perdi. D'altra banda, en aquesta novel·la, apelo a la intel·ligència del lector, perquè relativitzo el temps, que passa a ser com una mena de ciclet elàstic que estiro i arrenso a la meua voluntat: pots començar una frase estant a l'any 2003 i acabar-la al 1940. Això no fa que la lectura hagi de ser més complexa, però sí més atenta.

L.D. Quin efecte perseguia amb aquesta relativització del temps?

J.C. Demostrar que el que realment importa no és el que li ha passat a la Tina al segle XXI o a l'Oriol al 1940, sinó que un fet pot repercutir en una persona molts anys després. Hagin passat vint, trenta o quaranta anys, seguim sent responsables dels nostres actes. El temps de la novel·la em complicava la seva escriptura, però crec que era la solució idònia que em donava el to i el tempo adequats per al que volia explicar. Escriure *Les veus*

ROBERT RAMOS

del *Pamano* no ha estat fàcil, però ningú diu que ho hagi de ser!

L.D. Suposo que un llibre de 700 pàgines amb aquests salts temporals i molts personatges va requerir un esquema previ bastant elaborat.

J.C. L'esquema no el vaig fer fins que no portava anys treballant en la novel·la, quan tenia una magma de personatges i de línies narratives ja més que intuïts als quals havia de posar ordre. És el moment en què veritablement et

preguntes què pot acabar sent la novel·la, cap a on et durà i si has sabut trobar-hi el to adequat. Ara, revisant la carpeta on guardo tot el material de *Les veus del Pamano*, m'he adonat que vaig arribar a tenir fins a nou índexs fets amb voluntat de ser definitius.

L.D. Llegint la seva novel·la un reflexiona sobre si la prescripció moral dels actes existeix, sobre si amb els anys s'oblida o no s'oblida o sobre si perdonar és o no necessari... Quines altres idees pretenia que es despreguessin d'aquesta lectura atenta?

J.C. A la novel·la hi ha, per exemple, una reflexió sobre el poder fàctic, sobre l'evidència que, malgrat passi el que passi, el poder sempre està en mans dels mateixos, per molt que sembli que les coses canviïn. El poder fàctic és el que escriu la versió oficial de la història, que no té per què ser la més veritable, i que per aquest motiu sempre ha de generar malfiança. Per això la feina de l'historiador és tan delicada i de tanta responsabilitat.

L.D. Li ha costat gaire documentar-se sobre com es va viure la postguerra a la zona del Pallars?

J.C. Més que documentar-me sobre la història, el que m'ha portat més temps és amarar-me del seu paisatge per interioritzar-lo, conèixer la manera de ser i de dir de la gent del Pallars i fer-los meus. Al cap i a la fi, trobar la documentació objectiva és fàcil, perquè els historiadors locals te la donen.

▶ ▶ ▶

Heroïcitats i traïcions

▶ A *Les veus del Pamano* (Proa), Jaume Cabré (Barcelona, 1947) narra com la Tina, una mestra d'escola de Sort, recorda la vida als anys 40 a Torena (al Pallars) rellegint uns quaderns que l'antic mestre del poble adreça a la seva filla desconeguda.

Els protagonistes de la darrera novel·la de Cabré són l'Oriol Fontelles, el mestre falangista autor dels quaderns que segons la història oficial va morir com a màrtir defensant una església de l'atac dels maquis, i l'Elisenda Vilabré, la cacic de Torena, omnipotent i bella com ningú, que durant anys s'ha enriquit amb el franquisme i que en l'actualitat impulsa el procés de beatificació del mestre, el seu antic amant.

L'autor ens explica com durant la guerra i la imminent postguerra van afusellar molts habitants del poble gràcies a les denúncies dels mateixos veïns i com aquesta situació va crear

odis entre famílies que encara continuen vius avui en dia.

Però els enfrontaments, les ambicions, les venjances, les enveges i les passions que viuen i experimenten els habitants de Torena són en realitat l'excusa perquè Cabré reflexioni sobre si el pas del temps fa oblidar o no les ferides obertes i sobre si amb els anys realment es gira la truita o continuen manant els de sempre.

Aquest any en fa 30 de la publicació de *Faules de mal desar* (Selecta), premi Víctor Català 1974. Una dècada després, Cabré aconseguia el Sant Jordi de novel·la amb *La teranyina* (Proa). El 1984, l'autor publicava *Fra Junoy o l'agonia dels sons* (Proa), que va ser premi Prudenci Bertrana i Crítica Serra d'Or, dos guardons que Cabré va tornar a aconseguir quan va sortir a la llum *Senyoria*, que també va rebre el premi Joan Crexells a la millor obra publicada

l'any 1991. Cinc anys més tard, de nou Proa li editava la que ha estat la seva darrera novel·la fins a l'aparició de *Les veus del Pamano*, *L'ombra de l'eunuc*, premis Ciutat de Barcelona, Crítica Serra d'Or i Lletra d'Or. L'any passat, l'autor rebia el premi dels Escriptors Catalans al conjunt de la seva obra, una de les més consolidades de la literatura catalana actual.

Les veus del Pamano havia de guanyar el premi Pin i Soler de narrativa d'enguany, però la convocatòria es va declarar deserta per l'incompliment de les bases per part de l'editorial, una qüestió sobre la qual l'autor mai ha volgut mostrar el seu parer.

A més a més d'escriure novel·la, Jaume Cabré també ha escrit narrativa, assaig, teatre i ha treballat fent guions per a la televisió (*Vostè jutja*, *La Granja i Estació d'enllaç*), la ràdio i el cinema (*La teranyina* i *Havanera*).

Amb el suport de